

Tiskové zpravodajství

k výstavě)

Návraty paměti

Příběhy majetku obětí holocaustu

výstavní sál UPM v Praze

27. 6. – 28. 9. 2009

a prezentaci knihy)

Výkupné za život

Helena Krejčová, Mario Vlček

Návraty paměti

Příběhy majetku obětí holocaustu

Mimořádný společenský a především lidský rozměr s sebou přináší aktuální výstava „Návraty paměti. Příběhy majetku obětí holocaustu“ v Uměleckoprůmyslovém museu v Praze (dále UPM). Expozice vychází z obsáhlé, v roce 2007 publikované knihy „Návraty paměti“, jež shromáždila výsledky prvního výzkumu tj. identifikovanými uměleckými předměty ve sbírkách UPM a je doplněna o exponáty ve sbírkách Národní Galerie a Slezského zemského muzea v Opavě.

Více než deset let nás dělí od Washingtonské konference v roce 1998, kde se mezi ostatními i Česká Republika v jedenácti bodech zavázala k vyvinutí maximálního úsilí a vynaložení potřebných prostředků k identifikaci a následným restitucím židovského majetku, jenž byl zkonfiskován za dob Třetí říše a nebyl zatím vrácen. Za účelem průzkumu bylo vládou založeno a financováno Centrum pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války Ústavu pro soudobé dějiny Akademie věd České Republiky (dále Centrum). V muzejních a galerijních institucích tak konečně mohly být na základě archivního výzkumu a analýze evidenčních záznamů rozeznány umělecké předměty, které do té doby nebyly považovány za majetek židovských předmětů, neboť zůstaly ve sbírkách anonymně.

Záměru totální likvidace občanů židovského původu předcházela jejich tzv. pauperizace. Šlo o jejich cílené zbídačení, neboť někteří patřili k zámožnějším vrstvám, jako rodina Petschek, či mnozí byli sami sběratelé (Viktor von Kahler), ale obírání o majetek byli i prostí občané. Někteří se snažili vyvézt svůj majetek před okupací ze země nebo prodat ještě v rámci československého právního systému, ale i zde výměnou za povolení některé umělecké předměty více či méně dobrovolně do muzeí darovali. (O tom pojednává druhá publikace prezentovaná v rámci výstavy „Výkupné za život“, 2009).

V poválečných restitucích se všechn majetek z mnoha důvodů k původním majitelům či jejich dědicům nedostal a posléze byl v dalším politickém vývoji po roce 1948 prodáván v aukcích či převáděn anonymně do státních sbírek.

Výstava prezentuje již identifikované zkonfiskované předměty v UPM a zároveň zobrazuje příběhy mnohých jednotlivců, osudů jejich rodin, ale i majetku. Za všechny uvádíme životní příběh Kamily Mautnerové (*16. 3. 1900):

Manžel Kamily Mautnerové Arnošt (*1894) byl zatčen gestapem a zahynul

11. 10. 1942 v Natzweileru, koncentračním táboře v Alsasku. Do Terezína byla Kamila Mautnerová deportována spolu se syny Milošem (*1928) a Zdeňkem (*1930). Následně převezena do vyhlazovacího tábora Treblinka. Ve společném bytě s nimi žila ještě Helena Mautnerová (*1885), která byla 17. 12. 1941 deportována do Terezína a 25. 4. 1942 dále do Varšavy. Nikdo z rodiny nepřežil.

Jediný předmět, který se po rodině dochoval, je cukřenka, jež je prezentována na výstavě Návraty paměti. Příběhy majetku obětí holocaustu.

Výstava je pořádána Uměleckoprůmyslovým museem v Praze ve spolupráci s Centrem pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války.

Kurátory výstavy jsou Helena Krejčová a Mario Vlček z Centra pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí II. světové války.

Výstava je součástí mezinárodní politické a expertní Konference k osudu majetku obětí holocaustu, pořádané vládou ČR v rámci předsednictví Radě Evropské Unie.

Další spolupracující instituce: Židovské muzeum v Praze, Památník Terezín, Národní archiv ČR a Národní filmový archiv

Výstavu podpořilo Ministerstvo kultury České republiky v rámci předsednictví ČR v Radě Evropské Unie.

Partner výstavy: Sotheby's

Součástí výstavy bude samoobslužný aktivní program pro návštěvníky.

Výstavu doprovází právě vydaná publikace „Výkupné za život“.

Kontakt pro novináře)

Jana Ulipová

PR manager

T) + 420 251093265

F) + 420 251093296

e) ulipova@upm.cz

www.upm.cz

Výkupné za život

Vývozy a vynucené dary uměleckých předmětů při emigraci židů z Čech a Moravy v letech 1938 – 1942 (na příkladu Uměleckoprůmyslového musea v Praze)

Autoři: Helena Krejčová, Mario Vlček

Publikace je dalším z výsledků činnosti Centra pro dokumentaci majetkových převodů kulturních statků obětí 2. světové války, jež bylo v návaznosti na mezinárodní dohody zřízeno vládou České republiky, aby se zabývalo výzkumem této problematiky.

V úzké součinnosti s Uměleckoprůmyslovým museem v Praze se pracovníkům Centra podařilo dohledat a identifikovat přes sto předmětů, především ze sbírek uměleckého skla a porcelánu, jež původně patřily židovským obyvatelům českých zemí. Tyto předměty byly jakýmsi výkupným, jež musely židovské rodiny odevzdat úřadům za povolení k emigraci a k vývozu svých sbírek.

Obsáhlá odborná studie pojednává o podmínkách vystěhování židů a vývozu uměleckých předmětů za druhé Česko-Slovenské republiky i v prvních letech Protektorátu Čechy a Morava a sleduje problematiku vynucených darů uměleckých předmětů až do poválečné doby. Stěžejní část knihy dokumentuje umělecké předměty ze skla a porcelánu, jež byly takovým „výkupným“ za emigraci židovských rodin a dochovaly se ve sbírkách Uměleckoprůmyslového musea v Praze. Uvádí i životní osudy původních majitelů sbírek. Kniha má celkem 420 stran a je vydána dvojjazyčně (čeština, angličtina).